

DISSERTATIO GRADUALIS

De

CAUSSIS BRE-
VITATIS VI-
TÆ HUMANÆ,

Quam,

Suffragante illustri ad AURAM Facultate
Philosophica,

PRÆSIDE

VIRO CL.

Mag. ALGOTHO A.
SCARIN,

Hist. & phil. Civ. Prof. reg. & ord
publico Bonorum examini sistit

HENRICUS WULLENBORG

Borea-FENNO.

Ad diem 30. Junii, MDCCXXXVIII.
horis & loco solitis.

ABOÆ, exc. Joh. Kiæmpe, R. Ac. Typ.

Exr. Disp. Juslenius

S:æ R:æ Majestatis Fidei VIRO,

Generosissimo Domino,

DN. NIC. AR. JEROSOLIM

**Desultoriæ Legionis prætorianæ Cen-
turioni maximè strenuo, Domino ac
Mæcenati Benignissimo.**

Admodum reverendo atque clarissimo VIRO,

DN. SAMUELI HORNÆO,

*Præposito & Pastori ecclesiarum, quæ
in Curaâminne Deo colliguntur, me-
ritissimo & vigilantissimo, Patrore ad-
cineres usque colendo, honorando.*

O*B. Favorem. Singularem. Et. Beneficia.
Reverentia. Et. Gratissima. Mentia.
Nitore. Destitutas. Cum. Ardenti. Pro O-
sate. Voto. Sa-*

Generosissimi. Atque. Admodum. Re-

Cultor

HENRICUS

Admodum reverendo atque amplissimo
VIRO,

Dn. Mag. CLAUDIO HEDMAN,
Ecclesiarum Wasensium *Antistiti* lon-
ge meritissimo, vicini districtus *Pre-*
posito gravissimo, Scholæ Trivialis i-
bidem *Inspectori* adcuratissimo, *Patro-*
no omnis honoris & obsequii cultu
ætatem colendo, suspiciendo.

Admodum reverendo atque clarissimo VIRO,
Dn. JOHANNI MONTIN,
Ecclesiarum Lethalensium *Pastori* di-
gnissimo, & adjacentis districtus
Preposito solertissimo, *Patrono* optimo.

*Plurima. Mibi. Prestita. In. Submissæ.
Signum. Leves. Hasce. Pagellas. Omni. Sano.
mnigena. Vestra. Incalumnitate. Ac. Felicita-
cratas. Voluit.*

verendorum. Nominum. Vestrorum.

devotissimus

WILHELMUS.

Monfieur.

L'amicie fincere qui s'eft etablie entre nous depuis nôtre jeunefle, fait que rien ne Vous arrive fans que j'y prenne part. Heureufement, Vous allez mettre au jour les progrès, que vous avez fait dans les belles lettres, en donnant au public une docte, & favante differtation, ou il s'agit des caufes veritables du peu de durée de la vie humaine. Monfieur vous faites voir, par là, que pour bien user du tems, vous vous êtes principalement amufé, à acquerir la vertu, & la fageffe, comme l'unique fource du bonheur des hommes, & le feul maintien d'une vie veritablement heureufe icy bas. Je vous felicite, Monfieur, de tout mon coeur, de tant de belles qualitez, foubairant que vôtre fortune egale vôtre merite. On dit ordinairement qu'un chacun eft l'ouvrier de fa fortune, & l'artisan de fon malheur; l'experience nous enfeigne pourtant que foyvent nôtre bonheur eft dependant des caprices d'antrouy. Mon ami s'il vous arrive de meme, fachez qu'il eft impoffible de plaire à tout le monde, puis que Jupiter ne peut pas plaire à tous, & confolez vous de ce, que l'heureufe immortalité eft un grand prix, & une grande esperance, propofée à tous ceux qui travaillent toute leur vie, à acquerir la fageffe, & la vertu. d'ailleurs foyez perfuadé du zele dont je fuis toute ma vie

Monfieur

Votre tresobeifant ferv.

CHRET. J. WELIN.

I. N. J.

PROCOEMIUM.

INter omnia, quæ nature auctor nobis mortalibus bona concessit, primum procul omni dubio *vita* nostra sibi vindicat locum. Ea quippe in respectu ad nos ipsos, omnis felicitatis basis, fons atque origo est. Quemadmodum igitur supremum Numen in certum finem, nempe ad promovendam gloriam suam, aliisque

A in

interviendum; hanc eandem
nobis dedit; ita quoque vi-
dere pronum est, nisi ex il-
lius ordinatione, nihil juris
in eam nobismet competere.
Tantum abest, ut in illud
depositum, sibi liberum arbi-
trium quisquam adserere pos-
sit, ut ad fidelem custodi-
am & demum tempestivam
restitutionem, mortalium quis-
que obligatus sit quam maxi-
mè. Quin neque dubium est,
quo minus sicut absolute o-
mnes homines sana ratione
præditi, vitam suam, ceu
præcipuum bonum respiciunt,
imo pro ceterorum tantum
non omnium quoque funda-
mento habent; Ita ad ean-
dem

3

dem quoque conservandam
& in longissimos mortalitatis
terminos proferendam cogita-
tione & nisu, quo fieri potest
maximo, ferantur. Eo indoles
& instinctus naturalis omne
genus animantium impellit,
bruta præsertim, in quibus
simulacra providentiæ, aut si
dicere mavis studium salutis
& incolumitatis idem sese ma-
nifestò prodit. Neque enim
illa modo solícite anquirunt,
quæ ad commodam vitæ su-
stentationem opus fuerint, sed
& omnia, quæ nocitura vi-
dentur, puta famem, frigus,
captivitatem à se, quantum
fieri potest, procul remo-
vent. Hunc sui amorem,

A 2

quam

4
quamvis, uti dictum modo
fuit, omnibus rebus creatis
natura conciliavit, præcipue
vero homini, qui ad illum
finem *bonorum*, puta natu-
ræ suæ convenienter vivendū,
tanto, quam cetera illa, bre-
viori magisq; plana via pertin-
gere posse videtur, quanto
non simplici naturæ impulsu
modo, sed & iudicio *ratio-
nis* suæ perinde movetur; illa
quæ indolem bonorum peni-
tius introspicere, nocitura &
profuturis accuratius discerne-
re potest. Id docet experien-
tia tamen, quod ad conser-
vandam statum vitæ & inco-
lunitatis humanæ, gemina na-
turæ perfectio ista in aliis at-
que

que aliis hominibus admodum
non multum proficiat. Exi-
stimat Aristoteles creaturarum
speciem nullam, si ab ele-
phanto discesserimus, homine
vivaciorem esse. Sed qui hi-
storiam animalium post eum
scripserunt, ipso rerum usu
postmodum evictum vivere, ani-
malibus a natura indultum, ut
quina, imo plura sæpe secu-
la edurare queant: homini
vero in tam multa & magna
genito, terminum multo cite-
riorem stare. adeo ut qui
cornici (ut cetera animantia
taceam) longævitatem invi-
dere visus est moriens philo-
sophus, fundamento penitus
omni viventis æstus & estari
illius

illius neque deſtitutus fuiſſe vi-
 deatur. Quidquid fit cum il-
 la longævitate an vero brevi-
 tate majori vitæ humanæ,
 quam ceterorum animantium,
 telam aliis breviorẽ datam,
 in aliis autem, pro ut res tu-
 lerit, tarde magis reſcindi;
 plures, paucis exceptis, in
 apparatus vitæ extingvi, omni-
 um in confefſo eſt. Mihi de
 novo eodemque breviorẽ diſ-
 fertationis argumento, ſollicito
 atque ſuſpenſo, commodiſſimum
 viſum fuit in illas cauſas in-
 quirere, quæ in conditionem,
 ſeu poenam iſtam, homini vitam
 imprimis patefacere ſolent. Uti-
 litate ſua penitus neq; deſtitu-
 tam ſpero tractationem iſthanc;

imprimis cum, expensis debito modo caussis illis, quæ minuendo vitæ filo, eidemque ante diem abrumpendo occasionem dare solent, ad non prodigenda temere vitæ hujus retinacula, sed ad piè, *juste, temperanterq;* in omni genere vitæ ambulandum, qui rerum suarum satagit, motivum non procul neque difficulter inde inveniat.

§. I.

Nobis non nunc animus est inquirere, utrum præscientiæ & decreti divini intuitu, mensium & annorum numeri plures modo, modo pauciores, quos transgredi nequeunt, hominibus singulis
sine

§
sint præstituti. Vindicare istam sibi suoq; foro, tractationem volunt Theologi. Neque huiusce loci est agere de iis, qui tædio dolorum exemplo profuturorum, fidei & fortitudinis jactantiâ brevioris vitæ occasionem, scientes & videntes sectantur. Quin neque nostrum est adferre causas, cur vita *nostra* brevior adpareat, quam Patriarcharum, qui ante diluvium vixere; utpote quod argumentum in celebri hocce Lyceo non ita pridem ventilatum est; sed respectum potissimum habentes ad illa, in quæ nos incidimus, tempora, rationem reddere conabimur, cur *nostra*

9
strâ memoriâ, unius hominis
vita & ævum quàm alterius,
arctis usque adeo limitibus
concludatur. Id, tamquam
philosophis Christianis nobis
non inconveniens erit asserere:
lapsus primorum parentum,
quemadmodum fons atque o-
rigo omnis mali est, omnium
malè sanarum cupiditatum,
calamitatum ac miseriarum,
quæ mortis prodromi audiunt,
seminarium existit: ita in illo
ordine causarum *brevioris vi-*
tæ humane, eundem principem
& supremum locum plane &
omnino tenere. Nam nisi
illud intervenisset lethiferum
vulnus, homines, transactò
hujus vitæ curriculo, quæ
qui-

quidem neque gravis neque molesta fuisset, in aliam longe beatiorē, nulla interveniente corporis atque animæ vera analysi, translati fuissent. Illa, non *natura*, ut Chrysippus vult, sed primæ transgressionis sequela: illa macies & nova febrium cohors nunquam incubuisset mundo, ut lyricorum princeps loquitur, si non carcinomate, adversus omne remedium contumacissimo illo, infecti fuissēmus: Causæ particulares, de quibus jam agendum, nullam vim, neque influxum in corporis sanitatem habuissent, certe nexum & unionem, quam Creator corpus inter animam-
que

que arctissimam voluit indis-
solubilemque, nunquam dis-
solvere valuisset destruerereve.
post vero contractam illam
animi labem, quæ diuturni-
tate nulla vanescere potest,
non modo mors in mundum
intravit, adeo ut nihil jam sit
in humanis rebus tam cer-
tum quam mori; verum fa-
ctum inde quoque invenimus
iusto iudicio divino, ut ele-
menta & creata fere omnia
olim convenerint, & prope
agmine facto, hodie quoque
conspirent ad detrimenta at-
que damna, quaqua versum
nobismet mortalibus inferen-
da. Certe nullum tam inva-
lidum atque abjectum animal-

culum , á quo non homini
 periculum quodcunque metu-
 endum ; nulla tempora atque
 annalium intervalla , quibus
 non noxæ memorantur atque
 strages , quas á lucifugis a-
 nimantium simulacris etiam
 ferocissimæ gentes passi sint ,
*roditur ut scabrâ positum rui-
 bigine ferrum*

§. II.

REs igitur eo recidit, ut
 inprimis in ea oculum
 intendamus, quæ in corpus
 nostrum agere possunt, illius
 statum perturbare, eundem
 segnem primum, & mox ini-
 doneum reddere solent ad fun-
 ctiones suas naturales peragen-
 das : quem statum corporis,

mor-

morbi primum, peccatorum
 germina, mox lethargica le-
 thes illa non à longinquo se-
 qui solet, cujus est indoles
 soporem & frigidam vitæ hu-
 manæ paulam, non multo post
 tempore inducere. Retulimus
 omnia illa, inter causas bre-
 vitatis vitæ, quæ frequentes
 inducunt morbos & sanitatem
 destruunt. Per concatenatam
 enim morborum seriem corpus
 nostrum magis magisque frangi-
 tur & debilitatur. donec exha-
 sto, unde vivendū esset, omni
 penitus succo nutritio, instar
 annosæ quercus, ad terram ver-
 gere incipiat, dissolvatur
 corpus, omnisque unâ cum vi-
 ta, in seipsam moles ver-
 tur

vertatur, prolabatur. In illius autē generis caussis, primo ponimus loco vim & injuriam aëris ambientis: Talis enim est aëris sive atmosphæræ ingenium & constitutio, qualis ab effluviis istis, exhalationibusque, quas quotidie alia atque alia corpora emittunt, efficitur. Si saltem noxiis salubritati humanæ particulis imprægnata fuerint effluvia, novimus pestilentissimos hominibus immitti morbos, qui præsentissimum secum ferunt interitum. Docet experientia, quemadmodum molles, ex mari humentes & in viciniam fluentes ventuli, serenitatem, cum cœli, tum quoque va-

tu-

rudinis humanæ promoverē
 solent: ita vapores istos cras-
 siores, qui ex aquis stagnanti-
 bus & nullis non locis paludosis
 exsurgunt, varia identidē *ma-*
ligna ut puta tumores (Flußar)
 catharros, suffocationes, laterū
 atque pectoris dolores procre-
 are solere. De sulphure &
 regione, quæ illa minera plus
 satis imprægnata est, idem di-
 cendum. Pro ut enim cor-
 pora non teneriora modo &
 quæ laxioris compagis esse vi-
 dentur, verum metalla etiam
 corrodit, ita ubi majore co-
 pia effumigaverit, ad inficiens-
 dum tabo sanguinem & de-
 mum obstruendum anhelitum
 magis noxia res alia neque

excogitari potest. Qui in cupri fodinis opus faciunt, ubi sulphurei halitus densiores sunt, suo exemplo, suæ vitæ curriculo arcte latis circumscripto, hujusce asserti veritatem plus satis probant. *Plinius* lenior profectò non alio magis, quam itineris atque vitæ compendio isto, ad mortem properavit. Is enim cum *Vesuvii* montis incendium, ad explorandas causas illius, propius accederet, spiritus sulphurei odore, referente in epistolis *Plinio* juniore, suffocatus fuit. Qui carbones fossiles (*Stenkohl*) effodiunt, illisque, lignorum premente inopia, hypocaustra sua calefacere solent, phtisin,

&

& quæ una cum peripneumonia,
 cetera mala existere solent,
 contrahere, quis nescit? Ul-
 terior de hisce disquisitio per-
 tinet ad physicos & medicos.
 Sufficiat nobis ex posteriori
 probasse aërem ambientem, eo-
 jusque ex heterogeneis variam
 mixtionem, ceteris paribus,
 non minimam brevitatis vitæ
 humanæ occasionem submini-
 strare, & perinde corpora ho-
 minum hac vel illa plaga cœ-
 li solique natorum, pro ut
 humores ad putredinem magis
 aut minus disponuntur, ita sa-
 lubriora modo, vivacioraque,
 modo imbecilliora quoque mor-
 bosioraque evadere. De illo
 vero cœli solique genio in-

dispositionem corporis ingrediente *Rudbeckius pater* in *Atlantico opere* videri potest, præcipuè Tom. I. Cap. 8. §. 32.

§. III.

Vix ac ne vix quidem dici potest, quantum salubritati officiant, morborumque non unius generis nobis afferant alia atque alia *alimento-rum genera*, in doli nativæ hominum ut & regionum conditioni parum accommodata; quæ quo majore ambitu aviditateq; hauriuntur, eo impensius etiam debilitant corpus, illudque enervant, & tandem morti tradunt. Præcipue vero non sine causa creduntur aromata illa, quæ ex India ori-
rien-

rientali maxima copia ad nos
 apportantur, multum nocere
 sanitati nostræ; maximè cum
 videamus illos ipsos, qui affa-
 tum illis vescuntur, rarò gau-
 dere integra valetudine, sed
 medicorum quotidie indigere
 opera. Non inficias imus
 multum tribuendum esse cum
 constitutioni corporis, tum
 vero imprimis consuetudini.
 Experimur enim unum præ-
 sentissimo suo damno, hunc
 vel alterum cibum capere; a-
 liam vero nullum ex eo pericu-
 lum sentire. Interim ex sapientia
 & providentia Dei factum esse
 videtur, ut illa ipsa, quæ
 quævis regio profert alimenta,
 magis accommodata adeoq; la-
 lubriora esse soleant cultorib⁹, eo-

dem coelo natis, quam extra-
 neis. Quidquid sit, cibos at-
 que alimenta, morbos intempe-
 stivos, & ipsam mortem mul-
 tis accelerare quisq; videt. Pro-
 inde unicuique incumbit atten-
 te observare, quænam alimen-
 ta ipsi utilia & quænam è
 contra noxia esse poterint, il-
 los pastus ac potus capiendos,
 qui sanitati ejus conservandæ
 necessarii sunt, & è contra
 noxia ciborum potuumque
 genera, licet optime sapiant,
 fugienda esse censemus. Qua
 de re egregie satis pro more
 solito agit celeberrimus Mar-
 purgensium Professor *Christia-
 nus Wolffius* in *Moral.* II.
Theil.

Cap. IV. §. 447. &c.

Verum ut robur homi-
 nis justo & moderato
 alimentorum usu conservatur;
 ita per *intemperantiam* idem
 neque parum atteritur atque
 debilitatur. Vid. *Sirac.* 37.
 33. 34. Inde ergo est, quod
 etiam celeberrimus *Verelius*
 "credat, *priscos* aevi mortales
 "diutius multo vixisse, quod
 "ignorato nostri seculi luxu,
 "parco & simplici victu con-
 "tenti fuerint, & sobriè ac
 "frugaliter vixerint. Deliciae
 "enim *inquit* & luxus, non
 "animi tantum & ingenii vi-
 "res frangunt & enervant;
 "sed corporis etiam robur de-
 "bilitant & elidunt. Vid.
 in

in Notis ad Hervarer Sagæ
 Cap. I pag. 22. Quando
 quis nimîâ ingurgitatione
 quorumvis esculentorum op-
 plet ventriculum, tunc na-
 turæ vis infertur, & corpus
 digestioni non sufficiens, o-
 nere marcet & languescit. I-
 ta, qui ebrietati indulgent, ma-
 chinam corporis, quamlibet
 artificiosissime constructam, at-
 que alias duraturam, obstru-
 unt, frangunt, liquetaciunt &
 ante diem in lutum conver-
 tunt. Unde provenit, quod
 non cetera animantia tot tan-
 tisque infirmitatibus obnoxia
 sint, atque homo? nisi ex
 epulis exstructisque, non ad
 necessitatem sed ostentationis
 volu-

voluptatem, mensis, epotisque
 frequentibus poculis, Baccho
 & perinde tabo quoque spu-
 mantibus?

§. V.

Hinc consequitur, unum,
 quemque obligatum esse,
 ab tenendum modum in cibo
 potuque capiendo. Hi enim
 à supremo Numine cum in
 finem homini concessi sunt,
 ut illis vitam suam quisque
 sustentet, & corpus in eo
 statu conservet, quo valebit
 aliquando Dei gloriam & alio-
 rum commoda promoverē.
 At per intemperantiam, in-
 ebriationes & voluptates nimi-
 as, finis idem ille perverti-
 tur, ipse vigor & robur ab-
 su;

sumitur, & corpus inidoneum redditur ad illa ipsa peragenda, ad quæ in principio creatus est, & homo, si naturam sequi vellet, adeoque difficulter perficere posset. Quam belle enim, qui continuis dediti sunt crapulis, qui mero epulisque sese quotidie obruunt, suo officio satisfacere possint, id exempla commissabundorum testantur complurium, qui virium in rebus agendis moliendisque naturalem velocitatem, intolerabili cupiditate vini foedarunt, & una cum *Alexandro* Grecorum monarcha ante diem acerbo funere obruerunt. Tantum igitur adhibendum est
cibi

cibi & potus, ut reficiantur vires non ut supprimantur. Vid. Wolffii Moral. det II. Theil Cap. IV. §. 462. Consultissimum fuerit illud monitum sequi: *sume cibum modicè, modico natura fovetur.*

§. VI.

NEc minus ipse labor ad abbreviandam vitam sanitatemque nostram turbandam facit, siue defectu siue excessu peccatum fuerit. Per intermissionem laboris & inane otium, non possunt non varii contrahi morbi. Nisi exercitiis aliis atque aliis vires corporis firmantur, ipsaque agitatione, cruditates & humores

mores noxii excutiantur & de-
 mum expellantur; quin illo,
 ceu incentivo mentis atque
 sensuum integritatem conser-
 vatum iuverimus; necesse est
 sanguinem quasi stagnare &
 putrescere in venis nostris,
 præcipue si insuper corpus no-
 strum saginâ oppleverimus, ab-
 domini, & demum exitio
 dederimus. *Mola & laborum*
 fugientes ignavi, quamvis non
 omnes fugiant farinam, tor-
 pore & desidia, veterum in-
 modum monachorum, intumescere tamen & in Libitinæ
 rationes opinione citius venire
 solere, nemini ignotum esse
 potest. Messenio nostrati pro
 mollimento carceris & cala-
 mita

micatum suarum symbolum
 erat: *Mors sine musis vita*:
 De vita hominis non negoti-
 osa in eundem sensum dici
 peræque potest: mortem, sine
 actione vitam esse. Sublatâ
 actione inter stipitem & ho-
 minem, inter vitam atque mor-
 tem, nil interest aut interce-
 dit discriminis. Hinc sequi-
 tur prono quasi alveo, isti la-
 bori unum quemque intentum
 esse debere, qui ad tuen-
 dam sanitatem vitamque ido-
 neus & maximè conveniens
 est. præcipue cum alias etiam
 indignus sit, qui membrum
 societatis *humana*, præsertim
 vero *Civilis* integrum & sa-
 num, nominari mereatur.

§. VII.

§. VII.

Videndum tamen, *ne quid nimis.* Quemadmodum non amare solum, sed & odisse *nimum*: ita laborandi vehementia aliorum etiam, quando major & diuturnior existit, peræque sanitati nocet mortemque contrahit, acque *cessatio eorum*, quorum omne in ignavo otio, negotium. Spiritus animales mentis nostræ sui ministri, & mandatorum subtilissimi & celerissimi executores, per nimias occupationes opprimuntur quasi, saltem extenuantur & ad peragendas suas functiones debiles redduntur atque inidoci. Illo vero interveniente

dcte

defectu organi seu flaminis, cui innatat vita animalis, corporis vigorem flaccescere sensim, nervos sensuum, & membra tantum non omnia marcescere, usu & ætate progredi-
 ente omnes experimur. Præcipuè plurimum illi sibi nocent, qui corporis curâ omni prope abiecta, continuis vacant meditationibus, doctis immodicè impallescent chartis. Qui cum Stoicorum effato convenienter, *sapientem in actu mori debere* existimant, adeoque perire putant omne tempus, quod non studiis impenditur, illam sibi cogitationem elabi patiuntur injustè, quod nisi valetudini consulatur, studia
 trige;

trigeant, omnisque vis ingenii debilitetur & sensim emoriatur. Refert de bove & camelo *Plutarchus* in moralibus, quod uni domino servierint, & cum recusaret camelus parte oneris levare locium, *hie*, quem finem haberet ignavia sua, eidem multò ante prædixerit, nempe ut non onus ipse modo solus tolleret, sed brevi quoque conservi corpus exlanguet ab urbe, putidam voraginem usque foret gestaturus. Idem *animo* quoque non rarò contingere videmus, ut dum corpori defatigato & efflagitanti nullam relinquere vult quietem, multiplicatis in ventriculo crudis humoribus,

&

& inde quoque febris orta, ver-
 rigineque, dolere *ipse*, ægro-
 rare & demum ex vita &
 mansione præsentis isthac ante
 diem decedere cogatur. In-
 diget futuris corporis sui ani-
 mus, neque *motu* solum, quo
 ventilatur sanguis, ne putifcat;
 sed & *quiete* opus habet: so-
 mno puta, quem instar in-
 undantis roris, corpus refice-
 re humanum, eodemque spi-
 ritus ad munus suum facien-
 dum alacriores evadere, omnes
 experimur. Proinde illo ne-
 que naturam nostram insigni
 adjumento defraudare debe-
 mus, nisi fati consilium an-
 tevertere ipsi, acerbum & ne-
 mini fructuosum obitum no-
 bis

bis ante diem comparare vo-
luerimus. De illorum licito &
laudabili brevioris vitæ studio
stadioque, qui cum *Fl. Vespasiano*
Imperatore in demandati
muneris partibus *stantes mori*
ambiunt, h. e. procurandæ
utilitatis publicæ causâ, eâ
contentione desudant, ut non
possit non lenta & immatura
mors magnis laboribus eorum
accelerari, nunc non agimus.

§. VIII.

A *Dfectum* quoque, quibus
per se in pronum moven-
di omnia, præcipitandique vis
maxima inest, non penitus exi-
guæ circa vitæ spatium par-
tes sunt. Quemadmodum con-
ducunt illi fovendæ sanitati ;
come

componunt corpus cum suis
 membris ad illos motus, qui
 vitæ animali conveniunt; ita
 ubi exorbitaverint, non vi-
 res depascunt solum & œco-
 nomiam corporis omnem per-
 vertunt, sed & mortem, alie-
 nissimo tempore multis acce-
 lerare solent. Horrorē, metum
 atque dolores, humanâ pati-
 entia majores corpus ceu ful-
 mine percellere, macerare,
 viresque attenuare solere, quis
 nescit? Inter ceteras malè sa-
 nas commotiones mentis at-
 que corporis, quæ effuso,
 certe non lento gradu ad mor-
 tem ire hominem permittunt,
libido, quam voluptatum con-
 sectatricem Cicero appellat, re-
 feren-

terenda est quam maximè
 quippe quæ non animi lumen
 omne solum extinguit, teste
 eodem, sed & corporis sani-
 tatem exhaurit & evertit pe-
 nitus. Dico *mentem* confundi
 & everti. Nempe cum confi-
 stat illius vita in speculatione
 & præparatione earum rerum,
 quæ ad vitam honestam, ejus-
 que cultum utilitatemque spe-
 ctant; ejuscemodi vero cogi-
 tationem meditationemque *li-
 bido*, si brevior fuerit, impe-
 diat, si longinquior, penitus
 & omninò tollat; quis non vi-
 det improbam & immodicam
venerem, quam per libidinem
 intelligimus, omnem animi vi-
 tam perimere? Verum non
Ju-

Junonis & Palladis dona modo
 amittunt, quicumque *Helenam*
 præferunt, sed & sanitatem &
 vitam corporis sui temere pro-
 fundunt. Optimum corporis
 succum, veneris intemperantia,
 plusquam *lamia* ulla exlugit,
 medullas invadit & facit, ut
 subtilissimi spiritus, quibus vis
 vitalis inest maximè, quibus
 vigor ingenii inest, exhalent,
 evaporent, & denique homo
 vivus etiamnum putrescat. *Pu-*
trilaginem & cum fœtore corro-
 sionem vermium, mercedem
 fore libidinolorum denunciat
 sacer vates: homine gentili
 non dissentiente, qui *libidinos-*
sam & intemperantem juventutē
effœtum i. e. foetibus exhaustum

corpus senectuti, si quæ accide-
rit, *tradere* ait. Hæc quò ve-
riora sunt, eò inter causas,
quæ legetem præbent materi-
amque abbreviandæ vitæ hu-
manæ, locum magis eminentē
adfectus, & inter illos *libido*,
per se ipsa sibi vindicat.

§. IX.

SED dantur etiam nonnulla
vitam nostram abbreviantia,
quæ avertere in nostra pote-
state non sunt. Flammulâ vi-
tali suâ, uti motum primum
liberis suis impertiunt parentes:
pro ut in ceteris, vultus puta,
naturalis ingenii ut & morum
congruentiam utrinque anim-
advertimus: ita fieri crebrò
quoque solet, ut quam tabifi-
cam

cam, id est breviorē viam in
 conficiendo misero vitæ suæ sta-
 dio genitores tenuere, eandem
deducta sanguine proles neque
 segniter ingrediatur. Quando-
 quidem prima stamina & ele-
 menta corporis sui ex illorum
 sanguine liberi sunt adepti;
 inde per successiones tradi &
 propagari morbos; & ad vitam
 vel prolongandam vel abbrevi-
 andam, conditionem parentum
 certè non exiguum conferre
Plinius uterque locupletes tes-
 tes sunt. Pro ut hi debiles at-
 que infirmi, robusto & sano
 an vero gracili & morbido
 temperamento coagmentati fu-
 erint; ita liberos neque diver-
 sum aliquem suarum partium,
 suor

fuorum laterum contextum habituros, multi sunt, qui pro certó conijcere volunt. Et ad hoc etiam antiquos respectum habuisse existimamus per doctrinam suam *de calido innato & humido radicali*. Ex illarum partium magis aut minus proportionatâ mixturâ, & cum particulis solidis combinatione, conditionem, differentiamque brevioris, an verò longioris vitæ humanæ fluere dixerunt. Hinc satis superque patet, quanta circumspectione parentibus in id imprimis invigilandum sit, ne per suam intemperantiam aliamve culpam senium ante senectam arcescant, debilitatemque viscerum

rum

rum atque membrorum | con-
 trahant, quæ facile deinceps
 non in liberos tantum, sed fe-
 rè omnem posteritatem, idque
 sine dubio, ex vindictâ justâ
 divinâ transfundi solet, deri-
 varique. Plures possent eadem-
 que innumeræ terè adferri caus-
 sæ brevitatis vitæ humanæ; sed
 cum vis & facultas nimiū quan-
 tū mea quoque accisa sit, imò
 tempus ipsum præstitutum huic
 decurrendo stadio jam propè
 exactum, claudere rivos & te-
 lam è vestigio abrumpere co-
 gor: Satis habens iis, qui for-
 tunâ & ingenio me ipso plus
 valent, telæ retexendæ hujus,
 thematisque limatius elucru-
 brano

brandi occasionem saltem sub
ministrasse. interim

Gloria sit *Patri*, *Nato*, sit
gloria *Sancto*: Gloria *Spiritus*,
Triadi sit gloria *Sacra!!!*

